

Utgångspunkter vid handläggning av insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) för personer med funktionsnedsättning

Dokumenttyp:	Riktlinje
Beslutad av:	Vård- och omsorgsnämnden (2015-10-29 §)
Gäller för:	Myndighetskontoret
Giltig fr.o.m.	2015-10-29
Dokumentansvarig:	Verksamhetsutvecklare
Senast reviderad:	Klicka här för att ange datum. (nämnd §)
Senast granskad:	Klicka här för att ange datum.

Innehållsförteckning

INLEDNING	5
Syfte.....	5
Avgränsning.....	5
Struktur.....	5
Definitioner och ordval	6
Paragrafer av särskilt intresse vid handläggning av insatser enligt Socialtjänstlagen, SoL	7
1 kap. Socialtjänstens mål.....	7
2 kap. Kommunens ansvar	7
2 a kap. Om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag.....	8
3 kap. Vissa uppgifter inom socialtjänsten, m.m.....	10
4 kap. Rätten till bistånd	11
5 kap. Särskilda bestämmelser för olika grupper	11
14 kap. Att rapportera missförhållanden (Lex Sarah).....	12
Samordnad individuell plan, SIP, 1kap 7 § SoL	13
16 kap. Övriga bestämmelser	13
Paragrafer av särskilt intresse vid handläggning av insatser enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS	14
Inledande bestämmelser	14
Verksamhetens mål och allmänna inriktning	14
Rätten till insatser	14
Insatserna för särskilt stöd och särskild service.....	15
Gemensamma bestämmelser om landstingens och kommunernas ansvar.....	17
Anmälan till försäkringskassan	17
Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg	17
Kontrollskyldighet	17
Rapporteringsskyldighet	18
Att rapportera missförhållanden (Lex Sarah)	18

Handläggningsprocessen	19
Uppföljning av beslut	20
Barnperspektivet.....	20
Viktiga skillnader mellan SoL och LSS	20
Vem kan söka insatser enligt LSS?	21
Vilka omfattas av LSS?	21
Prövning av rätten till insatser – allmänna principer	21
Behovsbedömning	21
Tystnadsplikt – Sekretess.....	22
Gemensamt ansvarstagande i hushållet	22
Föräldraansvar.....	23
FN:s barnkonvention.....	23
Utgångspunkter för insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL). Socialpsykiatri.	24
Beslut om boendestöd	24
Beslut om kontaktperson	24
Beslut om korttidsboende	24
Beslut om särskilt boende för personer med psykisk funktionsnedsättning	25
Erbjudande om särskilt boende	25
Beslut om dagverksamhet/sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.....	25
Utgångspunkter för insatser enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS	26
Insatser enligt LSS	26
Rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder (9 § 1 p).....	26
Personlig assistans (9 § 2 p)	26
Ledsagarservice (9§ 3 p)	29
Biträde av kontaktperson (9 § 4 p)	30
Avlösarservice i hemmet (9 § 5 p).....	30
Korttidsvistelse utanför det egna hemmet (9 § 6 p).....	30
Korttidstillsyn för skolorngdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov (9 § 7 p).....	30

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet (9§ 8 p)	31
Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 § 9 p).....	31
Daglig verksamhet (9 § 10 p)	32
Individuell plan enligt LSS	32
Flytta från annan kommun – begäran om förhandsbesked enligt 16 § LSS.....	33

INLEDNING

Syfte

För att kunna erbjuda god omvårdnad, trygghet och bibehållen självständighet enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) tillhandahåller kommunen olika former av stöd. De flesta stödformer kräver en ansökan från den som behöver stödet och en utredning och behovsbedömning samt beslut av en av kommunens biståndshandläggare. För medborgarna är det viktigt att detta sker med hög rättssäkerhet, enhetlig handläggning och likvärdighet i behovsbedömning och beslut.

Syftet med dokumentet är att ge medborgare och förtroendevalda en översikt över lagstiftningen och de lokala utgångspunkterna som vård- och omsorgsnämnden antagit som politiskt grund för myndighetsutövningen.

Innehållet i detta dokument utgör en vägledning och innebär inte någon inskränkning i den enskildes rätt att få sin ansökan prövad utifrån sina individuella förutsättningar. I grunden för varje enskilt beslut om insatser finns alltid en bedömning utifrån den lagstiftning som gäller för den aktuella ansökan. Det är dock alltid den enskildes individuella behov och förutsättningar som ska bedömas. Vid bedömningen eftersträvas alltid en helhetssyn på individens situation och möjligheter där sociala, fysiska, psykiska och existentiella behov ska beaktas.

Utgångspunkterna är tänkta att ge biståndshandläggarna på myndighetskontoret en politisk styrning och stöd vid tolkningen av lagstiftningen och vad som ska gälla i Vetlanda kommun. Biståndshandläggarna har förutom lagstiftning och lokala utgångspunkter även tillgång till aktuell rättstillämpning och rättspraxis via internetbaserade rättsdatabaser.

Avsikten är att utgångspunkterna ska uppdateras årligen, vid större förändringar samt när behov uppstår.

Avgränsning

Detta dokument är avgränsat till att omfatta insatser som finns inom funktionshinderomsorgen, det vill säga stöd inom ramen för LSS lagstiftningen samt socialpsykiatri.

Struktur

I detta dokument finns samlat de viktigaste delarna i lagstiftningen, inledande beskrivningar av handläggningen av enskilda ärenden samt utgångspunkterna för de olika insatsformerna. För varje del finns en kortare inledning. Därefter kommer en redovisning av de paragrafer i den aktuella lagstiftningen som är av särskilt intresse för respektive målgrupper. Dessa följs av en principiell beskrivning av handlägningsprocessen i myndighetsutövningen. För varje område sker därefter en redovisning av utgångspunkterna för de insatser som förekommer inom funktionshinderomsorgen.

Definitioner och ordval

I texten har den person som ansökt om insats konsekvent kallats "den enskilde". Ibland omfattas definitionen "den enskilde" också av legal företrädare. Med "legal företrädare" avses den person som har laglig rätt att företräda den enskilde. För barn som är under 18 år avses barnets förmyndare. För personer som är 18 år eller äldre avses god man eller förvaltare eller en person som den enskilde gett fullmakt att företräda honom eller henne.

I texten används begreppet "särskilt boende" i betydelsen gruppboende eller stödboende för personer med psykisk funktionsnedsättning. Begreppet "bostad med särskild service" används för gruppboende eller stödboende för personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.

Paragrafer av särskilt intresse vid handläggning av insatser enligt Socialtjänstlagen, SoL

Socialtjänstlagen, SoL, är en ramlag som uttrycker grundläggande värderingar för samhällets socialtjänst. Inom denna ramlagstiftning har kommunerna frihet att anpassa sina insatser efter skiftande behov och önskemål.

I Vetlanda kommun är ansvaret för socialtjänsten uppdelat på två nämnder. Socialnämnden, som ansvarar för individ- och familjeomsorgen, arbetsmarknadsfrågor och flyktingmottagandet samt vård- och omsorgsnämnden som ansvarar för äldreomsorg, funktionshinderomsorg (inkl. socialpsykiatri) samt hälso- och sjukvård. I lagtexterna nedan förekommer dock endast ordet "socialnämnden" då det är detta ord som återfinns i Socialtjänstlagen. För att vara tydlig ska understrykas att det i Vetlanda kommun även innefattar vård- och omsorgsnämnden.

1 kap. Socialtjänstens mål

1 § Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.

Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

2 § När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

2 kap. Kommunens ansvar

1 § Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag finns i 2a kap.

7 § När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en samordnad individuell plan.

Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska det framgå

1. vilka insatser som behövs,
2. vilka insatser respektive huvudman ska svara för,
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget, och
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen.

Lag (2009:981).

2 a kap. Om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag

Ansvarig kommun

1 § Den kommun där den enskilde vistas ansvarar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 §, om inte annat följer av 3-5 §§.

2 § Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer.

3 § Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Med bosättningskommun avses i detta kapitel 1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller 2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnda kommunen, eller 3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning.

4 § En kommun behåller ansvaret för stöd och hjälp åt en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i:

1. familjehem enligt 6 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. hem för vård eller boende enligt 6 kap.,
3. boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,
4. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2,

5. bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad enligt 9 § 8 eller 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

6. annat boende, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun.

5 § Den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för stöd och hjälp

1. under kriminalvård i anstalt,
2. under vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun,
3. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2.

Vistelsekommunens skyldighet att bistå bosättningskommunen

6 § När en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver stöd och hjälp för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran

1. bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av stöd och hjälp,
2. verkställa bosättningskommunens beslut.

7 § Om en bosättningskommun har begärt verkställighet enligt 6 § 2, ska bosättningskommunen ersätta vistelsekommunen för verkställighetskostnaderna. Ersättningen ska betalas enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar för motsvarande insatser.

Ansökan om insatser i en annan kommun 8 §

En person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

1. till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas, eller
2. på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas.

9 § En ansökan enligt 8 § ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas. Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan.

Överflyttning av ärende 10 §

Ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd i fråga om en enskild person kan flyttas över till en annan kommun.

En kommun som anser att ett ärende ska flyttas över ska begära det hos den andra kommunen. Ärendet ska då flyttas över om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt. En begäran enligt andra stycket ska vara skriftlig. Den andra kommunen ska skriftligen och utan dröjsmål meddela sin inställning.

11 § Om berörda kommuner inte är överens om att flytta över ärendet, får den kommun som begärt överflyttning ansöka om det hos Socialstyrelsen. En sådan ansökan får också göras av en kommun, som inte inom en månad har fått svar från en annan kommun på en begäran om överflyttning.

Socialstyrelsen ska pröva ansökningen så snart som möjligt. Beslut i ärendet ska meddelas inom tre månader från det att ansökan kom in, om det inte finns särskilda skäl för en längre handläggningstid.

12 § Uppgifter som behövs för att en kommun ska kunna ta över ett ärende enligt 10 eller 11 § ska lämnas ut av den kommun som överlämnar ärendet.

3 kap. Vissa uppgifter inom socialtjänsten, m.m.

1 § Till socialnämndens uppgifter hör att

- göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen,
- medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen,
- informera om socialtjänsten i kommunen,
- genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden,
- svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

2 § Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen ska bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden ska också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

Socialnämnden ska även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och ungdom, äldre och

andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

3 § Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet.

För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

4 § Socialnämnden ska i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. När det är lämpligt ska nämnden härvid samverka med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

5 § Socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information och hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad.

6 § Socialnämnden bör genom hemtjänst, dagverksamheter eller annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra.

4 kap. Rätten till bistånd

1 § Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

5 kap. Särskilda bestämmelser för olika grupper

Människor med funktionshinder

7 § Socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.

8 § Socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden.

Kommunen ska planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen ska kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.

8 a § Kommunen ska ingå en överenskommelse med landstinget om ett samarbete i fråga om personer med psykisk funktionsnedsättning. Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen.

11 § Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden ska också beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Biståndshandläggare och verksamma inom omsorger för äldre eller personer med funktionsnedsättning ska vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller på annat sätt får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande i omsorgen om någon enskild, ska genast rapportera det till ansvarig nämnd. Om missförhållandet eller risken för missförhållande inte avhjälps utan dröjsmål, eller bedöms vara av allvarlig karaktär, ska ansvarig nämnd anmäla detta till tillsynsmyndighet.

14 kap. Att rapportera missförhållanden (Lex Sarah)

3 § Den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheten.

Rapporteringskyldigheten fullgörs

1. i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet till den som bedriver verksamheten,
2. i verksamhet vid Statens institutionsstyrelse till ledningen, och
3. i övrigt till berörd socialnämnd. Lag (2010:429).

6 § Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, ska dokumenteras, utredas och avhjälps eller undanröjas utan dröjsmål.

7 § Ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, ska snarast anmälas till Inspektionen för vård och omsorg. Den utredning som gjorts med anledning av det inträffade ska bifogas anmälan. Anmälan ska göras av

1. socialnämnden,
 2. den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet, eller
 3. Statens institutionsstyrelsens ledning. Den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet ska informera berörd socialnämnd om anmälan.
-

Samordnad individuell plan, SIP, 1kap 7 § SoL

När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Anhöriga ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska det framgå

1. vilka insatser som behövs
2. vilka insatser respektive huvudman ska svara för
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget och
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen.

16 kap. Övriga bestämmelser

Överflyttning av ärende

1 § Ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd i fråga om en enskild person kan flyttas över till en annan socialnämnd.

Överflyttning ska ske om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt.

Om berörda kommuner inte kan komma överens om överflyttning, får den kommun där frågan om överflyttning kommit upp ansöka om överflyttning av ärendet hos Socialstyrelsen.

Uppgifter som behövs för att en socialnämnd ska kunna ta över ett ärende ska lämnas ut av den socialnämnd från vilken överlämnandet sker.

Rapporteringskyldighet

6 f § Socialnämnden ska till Socialstyrelsen och till de revisorer som avses i 3 kap. 8 § kommunallagen (1991:900) rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 4 kap. 1 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av bistånd beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet.

Socialnämnden ska vidare dels till Socialstyrelsen, dels till revisorerna rapportera alla gynnande nämndbeslut enligt 4 kap. 1 § som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av bistånd beslutet gäller samt kortfattat uppge skälen för dröjsmålet. Rapportering enligt denna paragraf ska ske en gång per kvartal.

Paragrafer av särskilt intresse vid handläggning av insatser enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

LSS är en rättighetslag avsedd att tillförsäkra personer med omfattande funktionsnedsättning en god service och ett gott stöd. Det övergripande målet är att den enskilde ska kunna leva som andra i samhället trots sin funktionsnedsättning.

LSS är också en komplementlag i den meningen att insatser kan adderas till det stöd som kan ges via andra lagar, vilket innebär att personer som omfattas av personkrets för LSS även har rätt att söka insatser enligt andra lagar.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Verksamhetens mål och allmänna inriktning

5 § Verksamhet enligt denna lag ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 §. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

6 § Verksamheten enligt denna lag ska vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

För verksamheten enligt denna lag ska det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad ska kunna ges.

6 a § När åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas (Lag 2010:480).

Rätten till insatser

7 § Personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Personer som anges i 1 § 1 och 2 har, under samma förutsättningar, även rätt till insatser enligt 9 § 10.

Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

8 § Insatser enligt denna lag ska ges den enskilde endast om han begär det. Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan kan vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insatser för honom.

När en insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Lag (2010:480).

8 a § I ett ärende som gäller insatser enligt 9 § har den enskilde rätt att muntligen vid besök lämna uppgifter inför nämnden, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Den enskilde ska underrättas om sin rätt enligt första stycket. Lag (2010:480).

Insatserna för särskilt stöd och särskild service

9 § Insatserna för särskilt stöd och service är

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder,
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.
3. ledsagarservice,
4. biträde av kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Lag (2010:480).

9 a § Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att

kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheterna att få bidrag enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m., eller hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), har utretts (Lag 2010:480).

9 b § Insatser enligt 9 § 2 avser tid efter det att den insatsberättigade har fyllt 65 år endast om

1. insatsen har beviljats innan han eller hon har fyllt 65 år, eller
2. ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före 65-årsdagen och därefter blir beviljad.

Insatser enligt 9 § 2 får dock inte utökas efter det att den insatsberättigade har fyllt 65 år.

9 c § I insatserna enligt 9 § 5-8 och 10 samt i insatsen bostad med särskild service för vuxna ingår också omvårdnad. I insatserna bostad med särskild service för barn och ungdomar samt bostad med särskild service för vuxna ingår också fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter.

10 § I samband med att insats enligt denna lag beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne. Den som har beviljats en insats ska när som helst kunna begära att en plan upprättas, om det inte redan har skett. I planen ska även åtgärder redovisas som vidtas av andra än kommunen eller landstinget. Planen ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året.

Landstinget och kommunen ska underrätta varandra om upprättade planer. Lag (2010:480).

Särskilda uppgifter för kommunen

14 § Kommunen ska verka för att insatser som ska tas upp i planer som avses i 10 § samordnas.

15 § Till kommunens uppgifter hör att

1. fortlöpande följa upp vilka som omfattas av lagen och vilka deras behov av stöd och service är,
2. verka för att personer som anges i 1 § får sina behov tillgodosedda,
3. informera om mål och medel för verksamheten enligt denna lag,

4. medverka till att personer som anges i 1 § får tillgång till arbete eller studier,
5. verka för att det allmänna fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt för personer som anges i 1 §,
6. anmäla till överförmyndaren dels när en person som omfattas av 1 § kan antas behöva förmyndare, förvaltare eller god man, dels när ett förmyndarskap, förvaltarskap eller godmanskap bör kunna upphöra, samt
7. samverka med organisationer som företräder människor med omfattande funktionshinder, samt
8. anmäla till Försäkringskassan när någon som har ansökt om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till sådan assistans enligt 9 § 2 kan antas ha rätt till assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken. Lag (2010.480).

Gemensamma bestämmelser om landstingens och kommunernas ansvar

16 § En kommuns ansvar enligt denna lag gäller gentemot dem som är bosatta i kommunen.

Om en person som anges i 1 § tänker bosätta sig i en kommun, ska kommunen på ansökan meddela förhandsbesked om rätten till insatser från kommunen enligt 9 §. Vid prövningen av en ansökan om förhandsbesked ska bestämmelserna i denna lag gälla.

Kommunen ska utan dröjsmål planera och förbereda insatser som förhandsbeskedet ger den enskilde rätt till om han bosätter sig i kommunen. Förhandsbeskedet gäller under sex månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde.

Om behov av insatser enligt denna lag uppkommer under en tillfällig vistelse i en kommun ska kommunen ge det stöd och den hjälp som omedelbart behövs.

Anmälan till försäkringskassan

Ansvarig nämnd är skyldig att anmäla till försäkringskassan, FK, om den som får assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110)

- beviljas en insats från kommunen som kan påverka assistansen eller
- om det kan antas att assistansersättningen används till annat än kostnader för assistans.

Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg

Ansvarig nämnd är skyldig att anmäla till Inspektionen för vård och omsorg, IVO, om det kan antas att lämpligheten hos assistansutförare som har tillstånd kan ifrågasättas.

Kontrollskyldighet

Ansvarig nämnd ska kontrollera om utförare av personlig assistans enligt 9 § 2 LSS

- har gällande tillstånd från IVO att utföra assistans

- att den enskilde får sina beviljade timmar och
- att assistans inte utförs på arbetstid som strider mot lagar och bestämmelser samt
- att assistenter har förmåga att utföra assistansen, har fyllt 18 år och är bosatta inom EES-området.

Rapporteringskyldighet

Nämnden ska till Socialstyrelsen och till kommunens revisorer rapportera alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader och alla gynnande beslut som inte verkställts på nytt inom tre månader efter att verkställigheten brutits. Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Att rapportera missförhållanden (Lex Sarah)

24 a § Var och en som fullgör uppgifter enligt denna lag ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet.

24 b § Den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade ska genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får eller som kan komma ifråga för insatser enligt sådan lagstiftning.

Rapporteringskyldigheten fullgörs

1. i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet till den som bedriver verksamheten, och
2. i övrigt till berörda nämnder

24 c § Den som enligt 24 b § ska ta emot rapporter ska informera den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade om de skyldigheter som han eller hon har enligt 24 a och b §§.

24 e § Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, ska dokumenteras, utredas och avhjälpas eller undanröjas utan dröjsmål.

24 f § Ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, ska snarast anmälas till Inspektionen för vård och omsorg. Den utredning som gjorts med anledning av det inträffade ska bifogas anmälan

Handläggningsprocessen

Nedan följer en generell beskrivning av hur myndighetsutövningen fungerar och hur handläggningsarbetet bedrivs i ett normalfall. Handläggningsprocessen är i stort sett den samma oberoende av vilken typ av ärende det gäller eller vilken lagstiftning som används. Omfattningen på utredningsförfarandet kan dock variera beroende på vad ansökan gäller.

Alla ansökningar om bistånd ska prövas och endast beviljas om behovet inte kan tillgodoses av den enskilde eller tillgodoses på annat sätt.

Ansökan kan vara muntlig eller skriftlig. Skriftlig ansökan är att föredra då det är minst risk för missuppfattningar. Det är mer rättssäkert att hantera eventuella avslag och överklagande med en tydlig ansökan. Har den enskilde behov av hjälp för att fylla i ansökan ska handläggaren bistå med detta om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt via anhörig, god man etc.

När ansökan inkommit görs ofta en enkel förhandsbedömning om ärendets art och inriktning. Därefter fattar biståndshandläggaren beslut om en utredning ska inledas eller inte.

Utredning ska ske skyndsamt. Utredningar får inte utan särskilda skäl ta längre tid än tre till fyra månader.

Utredningen ska inte vara mera omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna. Vid komplicerade utredningar kan det finnas behov av att fatta beslut om kortvariga insatser under fortsatt utredning.

Under utredningen ska biståndshandläggaren samla in de uppgifter som behövs för att kunna göra en bedömning och fatta beslut. Detta sker oftast i kontakt med den enskilde vid hembesök, vid vårdplanering på sjukhus och genom att uppgifter inhämtas från andra inblandade som till exempel sjukvårdspersonal. Den enskilde sökande får en förfrågan om att ge godkännande till att uppgifter inhämtas.

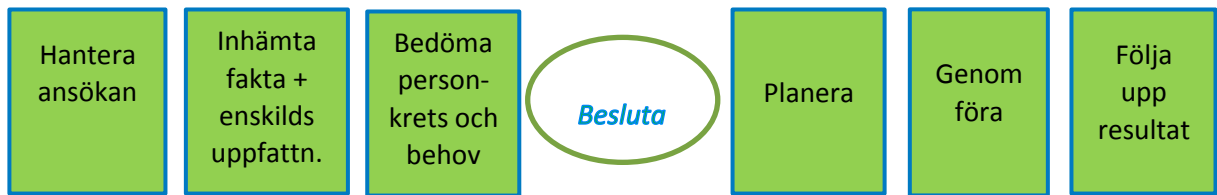
Samtliga beslut ska meddelas skriftligt till den enskilde. I beslutet ska framgå:

- typ av insats
- omfattning
- tidsperiod
- motiv till beslut

Den enskilde ska få en kopia på utredningen vid utskick av beslutet.

Om insatsen beviljas ska beslutet utmyнна i en beställning av insats som skickas via verksamhetssystemet procapita till ansvarig områdeschef i verkställigheten.

Vid avslag bifogas också uppgifter om hur den sökande kan överklaga beslutet till Förvaltningsrätten.

Uppföljning av beslut

Uppföljning av beslut ska ske efter individuellt behov, men dock minst en gång per år. Uppföljningen dokumenteras i journalanteckningar.

Beslutet ska omprövas om en förändring föranleder det. Om besluts längden sträcker sig över flera år ska ändå uppföljning av insatsen göras minst en gång per år detta gäller även vid icke tidsbegränsade beslut. Det är individuell bedömning som gäller vid beslut om tidslängden på beviljad insats.

Barnperspektivet

Vid behovsbedömning ska biståndshandläggaren beakta barnperspektivet. Det innebär att biståndshandläggaren ska se på behov utifrån barnets eller barnens bästa. Detta ska ske både när stödinsatsen riktar sig till det enskilda barnet och när det riktar sig till ett syskon eller en vuxen i familjen, men där situationen påverkar det enskilda barnet. Ibland sammanfaller inte barnperspektivet och vuxenperspektivet. I de flesta fall tillgodoses barnets intresse genom att de vuxna får bra stöd av socialtjänsten, men vid en intressekonflikt mellan barnet och de vuxna måste barnets intresse ha företräde.

Barnet ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Hänsyn ska tas till barnets åsikter i förhållande till barnets ålder och mognad. I de fall där det finns barn med i bilden, antingen genom att barnet själv har en funktionsnedsättning eller att föräldern har det, är det viktigt att i möjligaste mån finna stöd och lösningar i närmiljön och i familjens nätverk. Det är först när nätverket och dess stöd inte räcker till som socialtjänstens insatser bör komma i fråga. Ett stort mått av lyhördhet för familjens situation är viktigt för att bedöma barnets bästa.

Viktiga skillnader mellan SoL och LSS

Socialtjänstlagen omfattar alla med någon form av funktionshinder om de har behov av visst bistånd. LSS omfattar "vissa funktionshindrade" d.v.s. personer som omfattas av LSS personkrets och som har behov av en viss insats.

Inom SoL bifalls inte ansökan om behovet kan tillgodoses på annat sätt. Inom LSS ska begäran om insatser bifallas om inte behovet tillgodoses på annat sätt.

Inom SoL ska biståndet tillförsäkra den sökande en skälig levnadsnivå. Inom LSS gäller att insatsen ska ge den enskilde goda levnadsvillkor.

Inom båda lagstiftningarna kan kommunen ta ut avgifter för hyror, kost och den enskilde betalar själv för kostnader för aktiviteter/fritid. Inom LSS-lagstiftningen får kommunen dock inte ta ut avgifter för omvårdnad.

Vem kan söka insatser enligt LSS?

Enligt 8 § LSS ska insatser ges till den enskilde endast om han begär det. Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan kan legal företrädare begära insatser för honom.

LSS saknar tvångsbestämmelser. Även om en person har rätt till insatser enligt LSS kan de bara ges under förutsättning att den enskilde begär insatsen.

Vilka omfattas av LSS?

Det finns tre grupper, ”personkretsar”, som omfattas av LSS. Den första gruppen (personkrets 1) är personer med diagnoserna utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd. För att bedöma om en person tillhör denna grupp krävs en utförlig utredning med intyg utfärdat av behörig person, till exempel legitimerad psykolog eller legitimerad läkare med specialistkompetens. Ibland krävs kompletterande utredningar, till exempel pedagogisk utredning från skola/barnomsorg.

För att omfattas av personkrets 2 ska den enskilde ha en diagnos om hjärnskada i vuxen ålder med bestående begåvningsmässigt funktionshinder som följd. Även här krävs en utredning och ett intyg som är utfärdat av behörig person till exempel legitimerad psykolog och/eller läkare med specialistkompetens.

Utredningen ska styrka att den enskilde har fått en hjärnskada någon gång från 16 års ålder eller senare samt att hjärnskanan innebär bestående begåvningsmässigt funktionshinder.

Personkrets 3 är, till skillnad från personkrets 1 och 2, inte diagnosstyrd i den meningen att en viss diagnos alltid medför att en person omfattas av LSS. För bedömning om en person omfattas av personkrets 3 behövs underlag som tydliggör funktionshindrets konsekvenser i den dagliga livsföringen. Det fysiska eller psykiska funktionshindret ska vara stort, varaktigt och förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen. Funktionshindret ska inte vara orsakat av normalt åldrande. Dessutom ska funktionshindret föranleda ett omfattande behov av stöd och service. Alla dessa förutsättningar ska vara uppfyllda för att den enskilde ska omfattas av personkrets 3.

Prövning av rätten till insatser – allmänna principer

Den enskildes behov av en insats ska alltid bedömas utifrån den individuella situationen. Normaliseringsprincipen ska vara vägledande. Bedömningen av den enskildes behov ska alltså ske utifrån en jämförelse med hur en person i samma ålder utan funktionsnedsättningar lever. För att avgöra vilka insatser som ska kunna vara aktuella måste hänsyn tas till den enskildes totala situation.

Behovsbedömning

Personer som omfattas av LSS personkrets har inte automatiskt rätt till insatserna i LSS. Rätten till insatser måste prövas enligt 7 § LSS, det vill säga att den enskilde behöver sådan hjälp i sin livsföring, att behoven inte tillgodoses på annat sätt, samt att insatsen krävs för att den enskilde ska få goda levnadsvillkor.

Vid behovsbedömning ska också en jämförelse göras med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder.

Alla ansökningar om insatser enligt LSS ska prövas och endast beviljas om behovet inte tillgodoses på annat sätt.

Tystnadsplikt – Sekretess

I det allmännas verksamhet gäller sekretesslagen (1980:100). Sekretess gäller för uppgifter om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men (s.k. omvänt skaderekvisit).

Med personliga förhållanden menas till exempel uppgifter som rör en persons karaktär, sinnesbeskaffenhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, arbetsförmåga och ekonomi. Även uppgifter om någons bostadsadress och anställning hör till dennes personliga förhållanden.

Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt LSS får inte heller obehörigen röja vad han eller hon har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Sekretess gäller såväl gentemot enskilda som myndigheter emellan. Varje nämnd i en organisation är en myndighet i sekretesslagens mening och sekretess gäller mellan olika myndigheter inom en kommun såväl som gentemot andra myndigheter.

Gemensamt ansvarstagande i hushållet

Av äktenskapsbalken (16 kap 1 § ÄB) framgår att makar, var och en efter sin förmåga, ska bidra till det gemensamma hushållet och till att personliga behov tillgodoses. Det innebär att vuxna personer som lever i hushållsgemenskap normalt ger varandra viss praktisk hjälp. Att ha gemensamt hushåll innebär inte ett ansvar för den enskildes personliga omvårdnad. Vid bedömning av omvårdnadsbehov ska bedömningen göras som om den enskilde vore ensamstående.

Det gemensamma ansvaret för hushållet innebär också att när en person har rätt till stöd enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade ska inte stödpersonalen ta över det ansvar som den person som inte har funktionsnedsättning har för det gemensamma hushållet.

Samma principer kan tillämpas för personer som har funktionsnedsättningar och som sammanbor, har ingått partnerskap, delar hushåll med annan eller har hemmavarande barn över 18 år. För att denna princip ska följas ska maken/makan/den sammanboende/det vuxna barnet vara hemmavarande, det vill säga inte huvudsakligen befinna sig på annan plats.

Föräldraansvar

Enligt Föräldrabalken (FB) 6 kap. 1 och 2 §§ har barn rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Vårdnadshavaren ansvarar bland annat för att barnet får dessa behov tillgodosedda samt att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter. Vårnaden om ett barn består till dess att barnet fyller 18 år eller dessförinnan ingår äktenskap. Går barnet i skolan efter 18 års ålder är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, men

längst till dess barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Föräldraansvar kan definieras som den omvårdnad en förälder normalt ger till ett barn i aktuell ålder utan funktionsnedsättning. Det hjälpbehov och de insatser som går utöver detta utgör grunden för bedömning om stödinsatser.

FN:s barnkonvention

- FN:s barnkonvention är vägledande både när det gäller barnperspektivet och vilka åtgärder som kommunen behöver göra för att beakta barns och ungdomars trygghet och säkerhet.
- I barnkonventionen beskrivs barns rättigheter bland annat att
- Ett barn har grundläggande rätt att leva tillsammans med sina föräldrar, förut-satt att han/hon har det bra och tryggt med dem.
- Ett barn har rätt att behålla sin identitet, sitt medborgarskap, sitt namn och sina släkterationer.
- Ett barn som inte bor med sina föräldrar har rätt att träffa och hålla regelbunden kontakt med båda föräldrarna. Ifall det inte är bra för barnet att träffa föräldrarna kan man hindra umgänge.
- Ett barn som placerats utanför sitt födelsehem har rätt till regelbunden översyn av grunderna för sin omvårdnad och placering.
- Ett barn som tillhör en minoritet eller urbefolkning har rätt till sin egen kultur, religion och sitt eget språk.
- Ett barn ska ha rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning.
- Ett barn ska skyddas mot alla former av utnyttjande som kan skada dess hälsa och utveckling.
- Ett barn ska skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande.
- Ett barn ska skyddas från narkotika och olaglig narkotikahandel.
- Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym och förnedrande bestraffning.
- Ett barn som utsatts för någon form av utnyttjande bör få hjälp till rehabilitering och social återanpassning.
- Ett barn har rätt till bästa möjliga hälsa och till den hälso- och sjukvård han/hon behöver.
- Barnet har rätt till privatliv, hemfrid och brevhemlighet. Barnets heder och anseende får inte kränkas.
- Ett barn har rätt till vila, lek och fritid, och till att delta i konst- och kulturaktiviteter.
- Barns åsikter ska beaktas med hänsyn till dess ålder och mognad.

Utgångspunkter för insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL). Socialpsykiatri.

Beslut om boendestöd

Boendestöd är en praktisk och social insats som används när den enskilde behöver stöd för att hantera sin vardag och för att få ett så bra och självständigt liv som möjligt. Syftet kan till exempel vara att den enskilde ska få en fungerande vardag, att den enskilde ska kunna bo kvar i sin lägenhet eller att han eller hon inte ska bli isolerad.

Boendestödet utgår från hemmet men innefattar även uppdrag som utförs utanför hemmet såsom ledsagning för att kunna delta i samhällslivet och bryta isolering. Boendestödjaren ska huvudsakligen utföra stödet tillsammans med den enskilde, *men ibland kan det också innebära att göra något åt den enskilde, vilket då ska framgå av uppdraget.* Stödet kan också innebära att hjälpa den enskilde att komma igång med en uppgift. Det kan vara att pedagogiskt strukturera upp en arbetsuppgift och att hitta strategier eller hjälpmedel för att klara svårigheter i vardagen. Hjälpmedel i dess vanliga definition är landstingets ansvar, men när det gäller boendestöd kan det vara att hitta enkla och praktiska vardagslösningar som fungerar för den enskilde. Boendestödjarna kan också vara ett stöd i kontakten med andra myndigheter, hjälpa den enskilde att träna på att vistas på offentliga platser med mera.

Boendestöd beviljas utifrån ett individuellt behov. I beslutet beskrivs omfattningen i antal timmar, men beställningen till utföraren kan vid behov också omfatta ett visst antal besök i veckan.

Beslut om kontaktperson

Kontaktpersonens uppgift är att ställa upp som medmänniska för den enskilde och stödja honom eller henne att komma i kontakt med andra människor, komma ut i samhället och delta i olika aktiviteter. Kontaktpersonen ska kunna ge råd till den enskilde i vardagliga situationer som inte är av komplicerad natur.

Kontaktperson beviljas i regel inte i kombination med beslut om särskild boende.

Beslut om korttidsboende

Beslut om korttidsboende kan förekomma efter sjukhusvistelse under tiden behovet av framtida vård och/eller boendeform utreds av handläggaren.

I första hand provas alla möjligheter att få korttidsplats/korttidsboende i kommunens egna verksamheter.

Beslut om särskilt boende för personer med psykisk funktionsnedsättning

Särskilt boende för personer med psykisk funktionsnedsättning finns i form av gruppboende eller stödboende. Behoven avgör vilken typ av särskilt boende som erbjuds den enskilde. Det är verkställigheten som avgör vilken boendeplats som erbjuds.

Särskilt boende kan beviljas personer med behov av omfattande omvårdnads- och/eller omsorgsinsatser under förutsättning att behoven inte kan tillgodoses i den egna bostaden. Den enskilde ska ha en varaktig funktionsnedsättning som medför ett stort stöd- och omvårdnadsbehov. Biståndshandläggaren utreder den enskildes hela situation, det vill säga fysiska omvårdnadsbehov samt psykiska och sociala behov, och ser om ett särskilt boende är det som krävs för att den enskilde ska uppnå skäliga levnadsvillkor.

Erbjudande om särskilt boende

I första hand prövas alla möjligheter att få boendeanternativ på hemmaplan och i kommunens egna verksamheter. Vid köp av extern plats ska beslut om detta tas i nämnden.

Beslut om dagverksamhet/sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning

Kommunerna har ett särskilt uppdrag att utveckla meningsfull sysselsättning för personer med psykiska funktionsnedsättningar för att tillhandahålla en meningsfull vardag. Sysselsättningen kan ske i olika former. Målet med insatsen kan variera från person till person och från tid till annan. Sysselsättningen kan innebära möjlighet att bryta isolering och/eller skjuta upp nästa sjukdomsperiod genom dagliga rutiner. För en del personer kan målet med dagverksamheten kanske vara att, i en förlängning, få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden, med eller utan aktivitetsstöd.

Sysselsättningsverksamheten ska inte ta över det ansvar som Försäkringskassa och Arbetsförmedling har för att en person med psykiska funktionsnedsättningar ska få rehabilitering och komma i arbete. Däremot kan sysselsättningen vara ett steg på vägen i en längre rehabiliteringsprocess, där verksamheten kan bistå med kontakter och samarbeta med Försäkringskassa och Arbetsförmedling för den som har som mål att komma i arbete.

Utgångspunkter för insatser enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

Insatser enligt LSS

Inom LSS finns endast specificerade insatser, vilka anges i 9 § LSS. Dessa är:

1. Rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar
2. Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap Socialförsäkringsbalken
3. Ledsagarservice
4. Biträde av kontaktperson
5. Avlösarservice i hemmet
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov
8. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet
9. Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
10. Daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder (9 § 1 p)

Insatsen *Rådgivning och annat personligt stöd* utgör ett så kallat expertstöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stor och varaktig funktionsnedsättning. Denna insats beviljas inte av kommunen utan av Region Jönköpings län då den behölls av landstinget när omsorgslagen upphörde och LSS tog vid 1994.

Personlig assistans (9 § 2 p)

Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Som kostnad för personlig assistans enligt 9 § 2 anses inte i något fall ersättning som den enskilde själv lämnar

1. till någon som han eller hon lever i hushållsgemenskap med, eller
2. till en personlig assistent för arbete som utförs på arbetstid som överstiger den tid som anges i 2-4 §§ lagen (1970:943) om arbetstid m.m. i husligt arbetet. (Lag 2000:1030)

Personer som har omfattande hjälpbehov av personlig karaktär har möjlighet att få ett personligt utformat stöd genom insatsen personlig assistans. Stödet ges i olika situationer och av ett begränsat antal personer. Personlig assistans ska vara ett personligt stöd, som ger den funktionshindrade ökade möjligheter till ett självständigt liv utifrån den enskildes förutsättningar.

Grundläggande behov

Assistansen är till för krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. För rätt till personlig assistans krävs att den enskilde har behov av denna insats för sina grundläggande behov. Med grundläggande behov avses sådana mycket personliga angelägenheter som

- personlig hygien
- att inta måltider
- att klä på sig och klä av sig
- att kommunicera med andra, eller
- behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den enskilde.

Den som omfattas av LSS men saknar grundläggande hjälpbehov och därmed inte har rätt till personlig assistans, har ofta rätt till andra insatser enligt LSS (exempelvis ledsagarservice) eller bistånd enligt SoL (exempelvis hjälp i hemmet, boendestöd).

Andra personliga behov

Den som har rätt till personlig assistans för sina grundläggande behov har rätt att få hela sitt hjälpbehov tillgodosett genom denna insats. Assistenten ska till exempel kunna utföra arbetsuppgifter som annars utförs av den sociala hemtjänsten enligt SoL. (Prop. 1992/93:159 s. 175 -176) Tid som inkluderar städning, inköp och liknande uppgifter ska då räknas in i det totala behovet av personlig assistans.

Åldersgräns för personlig assistans

Rätten till personlig assistans enligt LSS finns kvar när den enskilde fyller 65 år endast om

1. insatsen har beviljats innan han eller hon har fyllt 65 år
2. ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före 65-årsdagen och därefter blir beviljad.

Insatsen personlig assistans kan alltså kvarstå efter att den enskilde fyllt 65 år om någon av ovanstående punkter är uppfyllda, men insatsen får inte utökas efter det att den

insatsberättigade fyllt 65 år. Ansökan om utökad hjälp får i stället prövas enligt SOL av de handläggare som bedömer stöd till personer över 65 år.

Motsvarande gäller för den statliga assistansersättningen.

Föräldrar med funktionsnedsättningar

Omvårdnad av barn till en person med funktionsnedsättningar är principiellt inte en uppgift för föräldrarnas personliga assistent. Om en förälder med funktionsnedsättningar har personlig assistent är det dock naturligt att assistenten under barnets första tid även hjälper föräldern med den praktiska omvårdnad av barnet som han eller hon inte kan ge själv.

Detta utesluter inte att barnet kan ha behov av andra eller ytterligare insatser (Prop. 1992/93, s. 66 och 176).

Barn med funktionsnedsättningar

Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättningar har, liksom andra vårdnadshavare, ansvar enligt föräldrabalken för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda och att barnet får den tillsyn som han/hon behöver med hänsyn till barnets ålder, utveckling och andra omständigheter. Föräldrar ska med andra ord ta ett lika stort ansvar för barnets omvårdnad och tillsyn som om barnet inte hade haft funktionsnedsättningar. Många föräldrar till barn med funktionsnedsättningar gör betydligt större insatser och kan då behöva stöd i olika former.

Barn med funktionshinder har ofta särskilda behov av stöd i barnomsorg, skola och under fritid. Om barnets behov av särskilt stöd i till exempel förskola och skola inte tillgodoses inom ramen för den ordinarie verksamheten, bör det vara huvudmannens uppgift att se till att resurser tillförs verksamheten med hänsyn till barnets behov. Det kan till exempel innebära att personaltäteten höjs eller att verksamheten tillförs specialpedagogiskt stöd. En annan åtgärd kan vara elevassistans. (Prop. 1992/93:159, s. 65)

Behov av extra resurser för barn med funktionsnedsättningar inom exempelvis barnomsorg och skola är inte något som omfattas av personlig assistans enligt LSS, utan ska ske inom respektive verksamhet.

Utformning av personlig assistans

Den enskilde kan få insatsen genom att kommunen tillhandahåller assistansen eller genom att den enskilde får ekonomiskt stöd så att han eller hon själv kan vara arbetsgivare för den personliga assistenten. Den enskilde ska också kunna anlita annan, exempelvis kooperativ eller ett assistansföretag, som arbetsgivare.

Behov av dubbelbemanning

Behov av dubbelbemanning får beviljas förutsatt att möjligheten att tillgodose behovet genom bostadsanpassning eller andra hjälpmedel har utretts.

Personlig assistans och bostad med särskild service

I bostad med särskild service (utom "annan särskilt anpassad bostad") ska det finnas en bemanning som täcker den enskildes hela hjälpbehov.

Personlig assistans och daglig verksamhet

I insatsen daglig verksamhet enligt LSS ingår omvårdnad. Den enskilde ska i normalfallet få all den omvårdnad som han eller hon behöver för att klara av att delta i daglig verksamhet genom den personal som redan finns i den dagliga verksamheten.

Personlig assistans och korttidsvistelse

Syftet med korttidsvistelse utanför det egna hemmet är dels att en person med funktionsnedsättningar ska erbjudas miljöombyte och rekreation, dels att anhöriga genom insatsen ska få möjlighet till avlösning i omvårdnadsarbetet och möjlighet till avkoppling.

Personer som har hög omfattning av assistans, d.v.s. att det rör sig ett stort antal assistenter stora delar av dygnet kan berättiga till korttidsvistelse med hänsyn till att föräldrar och syskon behöver tid för sig själva. Detta ses främst som ett kriterium så länge som barnet går i skolan.

Ledsagarservice (9§ 3 p)

Insatsen ledsagarservice syftar till att en person med funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra och delta i samhällslivet. Ledsagarservice ges i syfte att underlätta den enskildes kontakter med andra och därmed bryta hans eller hennes isolering. Den har karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven.

Ledsagarservice är en regelbunden insats i första hand knuten till aktiviteter i närmiljön utanför hemmet. Den ska ge möjlighet att delta i fritidsaktiviteter och i kulturlivet samt att besöka vänner. Den ska också tillgodose behov av ledsagning vid exempelvis sjukhusbesök.

Vid behov inkluderar ledsagarservicen den omvårdnad som kan behövas för att insatsen ska kunna genomföras. Det kan till exempel vara hjälp med förflyttning, på- och avklädning, hjälp vid måltidssituationer och toalettbesök.

Ledsagarservice och personlig assistans

Om den sökande har insatsen personlig assistans ska all ledsagning den enskilde behöver ingå i den insatsen.

Ledsagarservice och bostad med särskild service

I insatsen bostad med särskild service för vuxna (9 § 9 p LSS) ingår fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Vid boende i gruppboende är huvudregeln att den enskildes hela behov ska tillgodoses genom personal i boendet. I boendeinsatsen ska det generellt sett finnas utrymme för individuellt stöd till olika aktiviteter. Att fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår i insatsen utesluter dock inte att en enskild som behöver det

kan få ledsagarservice som kompletterande insats för att kunna delta i aktiviteter utanför gruppboenden.

Biträde av kontaktperson (9 § 4 p)

Insatsen biträde av kontaktperson ges som ett icke professionellt stöd av någon med stort engagemang och intresse för andra människor. Något krav på särskild yrkeskompetens ställs inte. Kontaktpersonen är alltså en kompis/medmänniska som mot visst arvode och omkostnadsersättning ställer upp för en person med funktionsnedsättning. En kontaktperson kan vara aktuell för att bryta den enskildes isolering genom samvaro och genom hjälp till fritidsaktiviteter. Insatsen är möjlig att kombinera med insatsen bostad med särskild service förutsatt att behovet inte tillgodoses på annat sätt.

Avlösarservice i hemmet (9 § 5 p)

Avlösarservice innebär att en person tillfälligt tar över omvårdnaden från anhöriga eller andra närstående. Stödet är därför en form av anhörigstöd. I begreppet anhörig ingår de som den enskilde delar hushåll med, inklusive familjehem. I avlösarservice ingår omvårdnad.

Avlösarservice kan ges såväl regelbundet som i akuta situationer. Den kan användas dygnets alla timmar och dagar beroende på behovet. Det finns inga åldersgränser för att bli beviljad avlösarservice. Insatsens omfattning anpassas alltid utifrån den enskildes individuella behov.

Insatsen ska möjliggöra för anhöriga eller familjehemsföräldrar att få vila och avkoppling eller uträtta sysslor eller egna aktiviteter utanför hemmet.

Hemmet är utgångspunkten för insatsen.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet (9 § 6 p)

Syftet med korttidsvistelse utanför det egna hemmet är dels att en person med funktionsnedsättningar ska erbjudas miljöombyte och rekreation, dels att anhöriga genom insatsen ska få möjlighet till avlastning i omvårdnadsarbetet och möjlighet till avkoppling. Stödet är därför en form av anhörigstöd.

Korttidsvistelse kan också ges som ett led i att bryta ett ensidigt beroende mellan barn och föräldrar. Den utgör därför en betydelsefull del i den enskildes strävan att så småningom, med stöd, skapa sig ett mer självständigt liv.

Korttidsvistelse kan ges i form av korttidshem, korttidsfamilj eller lägervistelse under skollov.

Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov (9 § 7 p)

Barn över 12 år med funktionsnedsättningar kan ha rätt till korttidstillsyn utanför det egna hemmet före och efter skolans slut, under studiedagar och skollov. Många ungdomar med omfattande funktionsnedsättningar som har förvärvsarbetande föräldrar

kan av olika skäl inte klara sig själva under dessa tider, utan behöver tillförsäkras både en trygg situation och en meningsfull sysselsättning.

Beslut om korttidstillsyn tas från och med att barnet fyller 13 år.

Korttidstillsyn beviljas endast i undantagsfall om den enskilde har rätt till personlig assistans.

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet (9§ 8 p)

Beslut om insatsen boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar fattas enligt 9 § 8 p LSS.

Barn som trots stödåtgärder inte kan bo hos föräldrar kan ha rätt till boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar.

Boende i familjehem innebär att barnet bor i en annan familj än den egna. Insatsen är ett komplement till barnets boende i den egna familjen.

Barn och ungdomar med stora funktionsnedsättningar som inte kan bo hos sina föräldrar kan få bo i en annan familj eller i en bostad med särskild service. Bostad med särskild service för barn och ungdomar (ungdomsboende) ska ofta tillgodose komplicerade omvårdnadsbehov, men kan ibland också vara motiverat på grund av skolgång på annan ort.

I boendet ska omvårdnad ingå. Omvårdnad innebär en skyldighet att stödja och hjälpa till med dagliga behov. Det kan till exempel vara att hjälpa till med hygien, klädsel, förflyttning eller att kommunicera och umgås med andra människor. Omvårdnaden ska ges på ett sådant sätt att den stärker tilltron till den egna förmågan. I insatsen ska också ingå fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter.

Resor till och från familjehemmet/bostad med särskild service för barn och ungdomar ingår inte i insatsen/beslutet.

Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 § 9 p)

Det finns tre olika huvudformer av boende för vuxna:

- Gruppboende
- Serviceboende/Stödboende
- Annan särskilt anpassad bostad

Gruppboendestäder och serviceboendestäder/stödboende utgör ”bostad med särskild service”. Omvårdnad samt fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår som en del av insatsen. Bostad med särskild service är en insats som bara är riktad till personer som inte kan bo i egen lägenhet med boendestöd.

Annan särskilt anpassad bostad inkluderar inte särskild service.

För samtliga boendeformer gäller att bostaden ska vara fullvärdig, att den är den enskildes privata och permanenta hem samt att den inte ska ha institutionell prägel.

Gruppbostad

En gruppboende består av ett mindre antal lägenheter med tillgång till gemensamt utrymme. Det ska finnas tillgång till ett fast personalstöd dygnet runt. Syftet med gruppboendet är att vuxna personer med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov ska ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem.

Servicebostad/Stödboende

En servicebostad/stödboende består av ett antal lägenheter som är geografiskt samlade med tillgång till en gemensam baslägenhet och stöd från en fast personalgrupp. Servicebostad/Stödboende är en mellanform mellan boende i egen lägenhet och en lägenhet i gruppboende.

Annan särskilt anpassad bostad

Med annan särskilt anpassad bostad avses en bostad med viss grundanpassning till funktionshindrade personers behov, men utan fast grundbemanning. Det stöd och den service som personen behöver ges genom andra insatser som till exempel ledsagarservice, personlig assistans och hemtjänst. Omvårdnad samt fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår inte i insatsen annan särskilt anpassad bostad.

Daglig verksamhet (9 § 10 p)

Personer som omfattas av personkrets 1 eller 2 har rätt till daglig verksamhet om de är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. I insatsen daglig verksamhet ingår omvårdnad. Det innebär att personalen ska kunna ge ett anpassat stöd och vara väl förtrogen med funktionsnedsättningarnas innebörd.

Habiliteringsersättning utbetalas med ersättning för heldag (minst sex timmar) och halvdag. Habiliteringsersättningen är närvarobaserad och utgår till de kunder som har beslut om daglig verksamhet.

Individuell plan enligt LSS

I samband med att insats beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne. Den som beviljats en insats ska när som helst kunna begära att en individuell plan upprättas. I planen ska även redovisas åtgärder som vidtas av andra än kommunen eller landstinget. Planen ska fortlöpande och minst en gång per år omprövas. Landstinget och kommunen ska underrätta varandra om upprättade planer.

(författningsförslag; *SOU 2008:77, Möjlighet att leva som andra, sidan 55*)

Den individuella planen ska klargöra den enskildes behov av insatser samt underlätta samordningen mellan de olika organ som den enskilde får stöd av. Det åligger kommunen att ha ett samordningsansvar för de insatser som omfattas av planen.

Genom planen kan den enskilde få inflytande över de åtgärder som planeras och en överblick över när olika insatser ska komma ifråga, till exempel bostad med särskild service eller daglig verksamhet. Planen bör utgå från den enskildes egna mål, intressen och önskemål. Den bör omfatta olika behov som kan tillgodoses genom insatser från flera kompetensområden.

Flytta från annan kommun – begäran om förhandsbesked enligt 16 § LSS

Om en person som omfattas av LSS vill bosätta sig i kommunen, ska kommunen på den enskildes begäran lämna förhandsbesked om rätten till insatser enligt LSS.

Av prop. 1992/93:159 framgår att *”Avsikten att flytta till kommunen måste dock vara klar och bestämd. Den enskilde kan exempelvis inte begära förhandsbesked av flera kommuner för samma tid”*.